

Fraud Prevention Forum 2013

HCFF, EIEE, ISACA

Αθήνα, 5 Νοεμβρίου 2013

Εισήγηση

Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην πρόληψη της απάτης

Παναγιώτης Αλεξιάκης

Καθηγητής Οικονομικής των Επιχειρήσεων και Αγορών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Εθνικό και Καποδιστριακό
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- Έντονη ανησυχία με το φαινόμενο της απάτης. (Enron, Worldcom, αλλά και πιο πρόσφατα σκάνδαλα μεγάλων απατών όπως το πρόσφατο της Olympus, φαινόμενα απάτης και στην ελληνική αγορά)
- Η κριτική είναι άμεση, με καίριο ερώτημα αν ο εσωτερικός έλεγχος (ΕΕ) είναι τελικά αποτελεσματικός στην πρόληψη της απάτης. Ποιός είναι ο ρόλος του, δεν θα έπρεπε να είναι πιο καίριος στην πρόληψη της απάτης;
- Πολλοί υποστηρίζουν, ότι μεν ο εσωτερικός έλεγχος όπως σήμερα σχεδιάζεται, προετοιμάζεται και υλοποιείται έχει σημαντική συνεισφορά στη δημιουργία antifraud κουλτούρας. Ωστόσο, υποστηρίζεται επίσης ότι χρειάζεται μάλλον η σωστή κατεύθυνση πιο νωρίς, από το σχολείο, και το πανεπιστημιακό επίπεδο όπου θα μπου οι πρώτοι σπόροι και τα θεμέλια πάνω στην πρόληψη της απάτης, καθώς έτσι το έργο του ΕΕ αργότερα θα είναι λιγότερο δύσκολο.

- Θα επιδιώξω στη συνέχεια να προσδιορίσω το ρόλο της εκπαίδευσης για τον ΕΕ και την καταπολέμηση της απάτης εισάγοντας την πλευρά του πανεπιστημίου. Εξάγω ότι ο συνδυασμός πανεπιστημιακής και επαγγελματικής εκπαίδευσης την ολοκληρώνει, προάγει ισχυρότερα τη γνώση στο επιστημονικό αντικείμενο, και καθιστά τελικά τον ΕΕ αποτελεσματικότερο αλλά ενδυναμώνει αυτό που ονομάζουμε antifraud κουλτούρα. Ήδη, στις επιχειρήσεις της χώρας ασχολούνται έμπειροι ερευνητές ως εσωτερικοί ελεγκτές με αυξημένη αναλυτική και συνθετική ικανότητα για την διελεύκανση υποθέσεων απάτης.
- Οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα (πρέπει να έχουν ουσιαστικά τους ίδιους στόχους που συνδέονται με την επαύξηση των εσόδων και την τιθάσευση των δαπανών, τουλάχιστον να μην καταγράφουν απώλειες –ζημιές.

- Στην επίτευξη αυτών των στόχων έρχεται ο ΕΕ και ο ερευνητής της απάτης να τις/τους βοηθήσει να βελτιώσουν τη λειτουργία τους όταν υπάρχει ένα γεγονός αλλά και προληπτικά, να ελέγχει για κακή διαχείριση, πολυδάπανες ενέργειες, δόλια δραστηριότητα που μπορεί να είναι αποτέλεσμα χρόνιας και υφαρπάζουσας απάτης
- Με δεδομένη τη δομή της άσκησης ΕΕ στην επιχείρηση, ο αποτελεσματικός έλεγχος έχει ως υπόβαθρο και στηρίζεται αρχικά στην εξειδίκευση του ελεγκτή στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Σε αυτή την πρώτη ειδικότητα έρχεται στη συνέχεια να χτίσει η επιστήμη και η πρακτική του ΕΕ, την οποία καλείται να αποκτήσει ο ελεγκτής ώστε να επιτελέσει αποτελεσματικά το έργο του. (Συνδιασμένη επιστημονική κατάρτιση σε πρώτο και δεύτερο στάδιο)
- Πιο πάνω, η εκπαίδευση είναι διάχυτη και ουσιαστική. Με την γνώση που προσφέρει, δημιουργεί και αναπτύσσει τις ανθρώπινες ικανότητες και στο πρώτο και στο δεύτερο στάδιο της προετοιμασίας εσωτερικών ελεγκτών.

- Πρωταρχικός στόχος είναι η αντιμετώπιση των κινδύνων και μεταξύ αυτών, εκείνων που συνδέονται με τη απάτη (fraud risks) που απειλούν την επιχείρηση σε κάθε επιμέρους λειτουργία της. Χρειάζεται η εφαρμογή εργαλείων και τεχνικών ελέγχου που θα τους διαγνώσουν και θα τους αντιμετωπίσουν.
- Στο πλαίσιο αυτό η εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει τους ελεγκτές να εφαρμόσουν ελεγκτικές αλλά και διερευνητικές διαδικασίες που βασίζονται στους κινδύνους, να αντιληφθούν τι σημαίνει κίνδυνος, πώς ποσοτικοποιείται, πώς επιδρά στην αξία της επιχείρησης, να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και να εκπαιδεύονται στην εκπόνηση προγραμμάτων ελεγκτικής, συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης που περιλαμβάνουν antifraud frameworks, συστημάτων. Να εκπαιδευτούν στη χρήση σύγχρονων εργαλείων των νέων τεχνολογιών και της αναλυτικής δεδομένων, που καθιστούν τον έλεγχο συνεχή και αποτελούν καλό «φύλακα» κατά πιθανών κρουσμάτων και είναι σαφώς πιο ενδιαφέροντα για τους ελεγκτές, επιστημονικά και επαγγελματικά. Η εκπαίδευση στον έλεγχο έχει φθάσει σήμερα σε αυτό το επίπεδο και παρέχονται μαθήματα, όπως διαχείριση κινδύνου για τον ΕΕ, οικονομική των επιχειρήσεων, ποσοτικές μέθοδοι, antifraud συστήματα, συστήματα και προγράμματα του εσωτερικού ελέγχου, νέες τεχνολογίες και ΕΕ, διερεύνηση της απάτης, και αλλά εξειδικευμένα μαθήματα ανά κλάδο δραστηριότητας.

- Στο πλαίσιο αυτό, ουσιαστικός είναι ο ρόλος των διαφόρων πιστοποιήσεων που παρέχονται παγκοσμίως από εξειδικευμένες ενώσεις που συνδέονται με τον ΕΕ και την αντιμετώπιση της απάτης. Εξαιρετικά χρήσιμη εκπαίδευση, προσφέρει γνώση και αναβαθμίζει τον ΕΕ και αξίζει να ενταθεί στο μέλλον.
- Πρόκειται για εκπαίδευση πιστοποίησης σε εθνική και διεθνή βάση, μετά την εκπλήρωση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών κάθε στελέχους σε συμβατικά γνωστικά αντικείμενα. Δηλαδή, ως σήμερα ο ΕΕ παρά τις προόδους σε επιστημονικά πεδία που συνδέονται με αυτόν και την ενσωμάτωση της αναλυτικής δεδομένων (data analytics) δεν έχει καταστεί ο ίδιος αυτόνομο πανεπιστημιακό γνωστικό πεδίο. Το τελευταίο είναι επιθυμητό ώστε να προωθηθούν αυτοδύναμα μέσα στο πανεπιστήμιο η διδασκαλία και η έρευνα σε προπτυχιακό/μεταπτυχιακό επίπεδο και να στηρίζουν στη συνέχεια τις επαγγελματικές πιστοποιήσεις, όπως γίνεται σήμερα σε άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. λογιστική, χρηματοοικονομική).

- Με δεδομένο ότι ο ΕΕ σήμερα, πρώτον, αποτελεί αναπόσπαστο τομέα στη λειτουργία και προστασία της επιχείρησης και, δεύτερον, απαιτεί συνεχή προαγωγή της έρευνας και της γνώσης στα επιμέρους πεδία που θεραπεύει, είναι αναγκαίο να λάβει μία ισχυρότερη θέση μέσα στο πανεπιστήμιο, να αναδειχθεί στο επιθυμητό επίπεδο.
- Η επιδιωκόμενη έρευνα για ένα προπτυχιακό πρόγραμμα εσωτερικού ελέγχου αλλά και μεταπτυχιακά προγράμματα. Έχουν δημιουργηθεί οι συνθήκες, και έχουν τεθεί οι πρώτες ψηφίδες για ένα πιο καθαρό επιστημονικό υπόβαθρο, και αξίζει να ενθαρρυνθεί η επιστημονική έρευνα ώστε να προκύψει ένα ολοκληρωμένο πανεπιστημιακό πρόγραμμα. Στο μέλλον, η διδασκαλία και η ερευνητική δραστηριότητα σε επιστημονικά θέματα ΕΕ και πρόληψης κρουσμάτων απάτης θα είναι συνεχής και ίσως τον αναδείξουν στην κορυφή, ως επιστήμη με διεθνή αναγνώριση...

- Ξεκινώντας αυτήν την προσπάθεια τα πανεπιστήμια μπορούν και πρέπει να ενθαρρυνθούν αρχικά να εντάξουν τον ΕΕ στα προπτυχιακά τους προγράμματα. Συγκεκριμένα, αφού ο ΕΕ αγκαλιάζει όλα τα γνωστικά πεδία που ταυτοποιούνται με την λειτουργία μίας επιχείρησης τότε σε κάθε προπτυχιακό πρόγραμμα πανεπιστημίου/πολυτεχνείου θα μπορούσε να προστεθεί ενότητα (module) με μαθήματα, με την προετοιμασία της απαιτούμενης για ΑΕΙ διδακτέα ύλη, που συνδέονται με τον ΕΕ και την πρόληψη της απάτης προς επιλογήν από τους φοιτητές, αρχικά ως γνώση και ίσως αργότερα ως επάγγελμα. Περαιτέρω, η πανεπιστημιακή έρευνα μπορεί να εμπλουτίζει τον αριθμό των μαθημάτων.
- Ξεκινώντας τέτοιες διδακτικές ενότητες μπορεί στο μέλλον να προκύψουν πλήρη προπτυχιακά προγράμματα στον ΕΕ, αρχικά ως συνδυασμένα πτυχία, με κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο (π.χ. ΕΕ στην παραγωγή, ΕΕ στις πωλήσεις). Τα μεταπτυχιακά προγράμματα είναι ευκολότερο να υλοποιηθούν.
- Βεβαίως ακολουθούν οι επαγγελματικές πιστοποιήσεις που καθιστούν τα στελέχη, μέσα από την συνεχή εφαρμοσμένη γνώση, ικανότερα να επιτελέσουν το έργο τους. Και αυτή η εφαρμοσμένη γνώση μπορεί να ωφεληθεί από την πανεπιστημιακή διδασκαλία και έρευνα και τα αποτελέσματά της.

Συμπερασματικά:

- Διδασκαλία και έρευνα είναι το ζητούμενο. Σήμερα, η γνώση παρέχεται από επαγγελματικούς φορείς, κυρίως. Πρέπει να περάσει ισχυρότερα στα πανεπιστήμια ως κατ'εξοχήν ιδρύματα που προάγουν την διδασκαλία-έρευνα-γνώση, πέραν των σημερινών χρήσιμων μορφών (Educational Partnership Programs) που γίνονται με καταξιωμένα και απολύτως εξειδικευμένα ινστιτούτα, όπως το Ινστιτούτο κατά της Απάτης (ACFE). Όχι για να δημιουργήσουν κάτι υποκατάστατο, αλλά κάτι συμπληρωματικό, που ενδυναμώνει όλους, εξαπλώνει την antifraud κουλτούρα στην κοινωνία, αναβαθμίζει τον επαγγελματισμό, τις γνώσεις και ικανότητες κάθε ελεγκτή και ερευνητή της απάτης, του δίνει τελικά την θέση που του αρμόζει και τον καθιστά αποτελεσματικότερο στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα.

Πρόταση:

- Ας αναληφθεί μία ερευνητική μελέτη υπόβαθρου που θα προτείνει τρόπους και δράσεις ενσωμάτωσης μαθημάτων ΕΕ σε προπτυχιακά προγράμματα στα ελληνικά πανεπιστήμια.

Ευχαριστώ πολύ!

Παναγιώτης Αλεξιάκης

Καθηγητής Οικονομικής των Επιχειρήσεων

Εθνικό και Καποδιστριακό
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

E-mail: paleks@econ.uoa.gr